

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. Conclusio variis rationibus demonstratur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

actus, ut ostensum est: Ostenderit autem cap. A
precedenti, ratione 2. dominium eas habere ra-
tione voluntatis, utpote in ipsa existens agere &
non agere.

Idem docet variis in locis de libertate hu-
mana: nam i. p. qu. 83. art. 1. probat hominem
esse liberi arbitrij, quia iudicium rationis ad di-
versa se habet, & non est determinatum ad unum:
quæ ratio nulla esset, si libertas nostræ volunta-
tis in sola spontaneitate seu immunitate à coa-
ctione consisteret. Unde ibidem art. 3. ait: *Liberi
arbitrij esse dicimur, quia possumus unum recipere,
alio recusare.* Et qu. 24. de verit. art. 1. in quin-
to argumento sed contra: *In hominis (inquit)
potestate est facere & non facere, & ita est liberi
arbitrij.* Ergo juxta D. Thomam, libertas non so-
lùm secundùm situm accidentalem, quem ha-
bet in nobis viatoribus, sed etiam secundùm
propriam rationem formalem, communem Deo,
Angelis, & hominibus, indifferentiam seu po-
testatem ad agendum vel non agendum includit;
nec in sola spontaneitate, seu ratione perfectè
voluntarij, adæquatè consistit.

S. II.

*Summorum Pontificum definitionibus eadem
veritas firmatur.*

192. **E**ADEM veritas ex SS. Patribus, ac Summis
Pontificibus colligitur. Plura loca SS. Pa-
trum art. 1. adduximus, in quibus propriam lib-
ertatis quidditatem explicant per indifferen-
tiam ad contradictoria; ideoque liberum arbi-
trium comparant statæræ in æquilibrio positæ,
vel cardini in utramque partem versatili. Unde
solùm hęc addam Summorum Pontificum Pij V.
Gregorij XIII. & Urbani VIII. constitutio-
nes, in quibus hæc duæ Michaëlis Baij propo-
sitiones proscribuntur: *Quod voluntariè sit, est
necessitate fiat. liberè tamen sit.* Item: *Sola vio-
lentia repugnat libertati hominis naturali.*

193. Nec valet responsio Jansenij, dicentis Summos
illos Pontifices non damnare absolutè illas pro-
positiones, sed solùm per respectum ad id quod
hoc tempore contra antiquos Patres & Doctores
nomine libertatis significatur, quod non est
aliud, quàm illud quod habet saltem indifferen-
tiam contradictionis. Non valet, inquam, tum
quia jam ostendimus Patres & Doctores anti-
quos, præsertim D. Augustinum, & S. Thomam,
in libertate simpliciter & sine addito sumpta
admisisse semper aliquam indifferentiam. Tum
etiam, quia non alia de causa Summi illi Pontifi-
cis propositiones illas Baij damnarunt, nisi quia
existimarent eas continere errorem Calvinij, qui
non negavit libertatem à coactione, sed tantùm
à necessitate, ut infra ostendemus.

194. Non valet etiam quod addit Jansenius, nem-
pe suam opinionem diversam esse ab illis propo-
sitionibus Baij, utpote asserentibus omnem actum
voluntarium, ac proinde & actus primò-primos,
habere libertatem; cum tamen ipse ad libertatem
necessarium putet quòd voluntas se moveat
& applicet specialiter, & cum luce ac directione
rationis operetur; quod non habet in actibus
primò-primis. Nam esto differat Jansenij doctri-
na à secunda propositione Baij, convenit tamen
adhuc cum prima, in qua ponit libertatem in
omni voluntario perfectò, etsi necessarium sit;
quod reprobat prædicti Summi Pontifices.

S. III.

Conclusio variis rationibus demonstratur.

195. **P**OTES est etiam conclusio variis rationibus
demonstrari. Prima fuitur ex notione elec-
tionis, quam constat esse partum libertatis, &
quidem præcipuum; unde plures libertatem vim
electivam definiunt. Quæ ergo erit notio electio-
nis, eadem erit & libertatis: At constat nomine
electionis designari tantùm volitionem ita ter-
minatam ad unum, ut æquè possit ad alterum ter-
minari; unde Aristoteles 3. Ethic. cap. 2. docet ea
tantùm sub electionem cadere, quæ fieri possunt
& non fieri. Et D. Thomas infra quæst. 13. art. 2.
*Cum electio, inquit, sit præceptio unius respec-
tu alterius, necesse est quòd electio sit respectu
plurium quæ eligi possunt; & ideo in his quæ sunt
determinata ad unum, electio locum non habet.*
Ergo etiam nomine libertatis actualis intelli-
gitur determinatio voluntatis ad unum actum, cum
potestate ad oppositum, subindeque indifferen-
tia activa, & non sola spontaneitas & immunitas
à coactione.

196. Secunda ratio, eaque præcipua & fundamen-
talis. Liberi arbitrij ratio consistit in eo quòd
actus nostros sub nostra potestate & dominio ha-
beamus; unde Græci principium liberum *ἐπι-
βουλον* appellant, quæ vox significat sui poten-
tiam, & dominium actionis suæ; & sacra pagina
per dominium & potestatem, hominis libertatem
explicat; ut patet ex illo Genesis 4. *Subter te
erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius;* & ex
illo 1. ad Corinth. 7. *Non habens necessitatem,
potestatem autem habens sua voluntatis.* Sed actus
purè spontanei, & à sola coactione immunes,
non sunt sub dominio & potestate nostræ volun-
tatis: Ergo non sunt verè liberi, subindeque lib-
ertas in sola spontaneitate non salvatur, sed
insuper essentialiter requirit indifferentiam &
potestatem ad opposita. Major & consequentia
patent. Minor autem, in qua est difficultas, mul-
tipliciter ostenditur.

197. **P**rimò ex D. Thomæ contra Gentes cap. 68.
ubi ait: *Dominium quòd habet voluntas supra
suos actus, per quòd in ejus potestate est velle vel
non velle, excludit determinationem virtutis ad
unum, & violentiam causæ exterioris agentis.* Sed
actus purè spontanei non excludunt determina-
tionem virtutis ad unum, sed tantùm violentiam
causæ exterioris agentis, ut patet in amore beati-
fico, & volitione boni in communi: Ergo non pos-
sunt dici esse sub dominio & potestate voluntatis.

198. **S**ecundò ex Aristotele 3. Ethic. cap. 5. ubi di-
cit: *Quibus in rebus nostra in potestate situm est
agere, in iis & non agere, & in quibus non agere,
in iis & agere.* Quæ verba exponens S. Thomas
ibidem lect. 11. *Si operari, inquit, est in nostra
potestate, oportet etiam quòd non operari sit in no-
stra potestate: si enim non operari non esset in no-
stra potestate, sic impossibile esset non operari: er-
go necesse esset nos operari, & operari non esset ex
nobis, sed ex necessitate.* Ergo ex Aristotele &
Divo Thomæ, illi solùm actus sunt sub pote-
state & dominio voluntatis, quibus ita agit
ut possit non agere; non verò illi qui ita ab
ea eliciuntur, ut eos non possit non elicere;
quales sunt amor beatificus, volitio boni in com-
muni, & alij actus purè spontanei, & à coactione,
non verò à necessitate immunes.

199. **P**robatur tertio: *Quidquid est in potestate
nostra,*

nostra, cadit in deliberationem intellectus, & A electionem voluntatis: Sed actus purè spontanei non cadunt in deliberationem rationis, & electionem voluntatis: Ergo non sunt sub ejus potestate & dominio. Minor patet: Major probatur ex D. Thoma in hac qu. art. 2. ad 2. ubi ait: *Ex hoc contingit quod homo est dominus sui actus, quod habet deliberationem de suis actibus; ex hoc enim quod ratio deliberans se habet ad opposita, voluntas in utrumque potest.* Item 1. p. qu. 82. art. 1. ad 3. dicit: *Sumus domini nostrorum actuum, secundum quod possumus hoc vel illud eligere.* Idem docent Gregorius Nyssenus orat. cateche. cap. 31. Augustinus lib. 2. contra Felicem cap. 4. & Eusebius lib. 6. de præpar. evang. dicens: *In nostra potestate est potestate, quod ex propria electionis motione fit.*

200. Quartò eadem Minor principalis probatur ex Augustino de spiritu & littera cap. 31. ubi ait: *Hoc quisque habere in potestate dicitur, quod si vult facit, si non vult non facit:* Ergo non dicimur habere in nostra potestate nisi id de quo possumus in utramque partem disponere, ita ut pendeat à nostro nutu & arbitrio facere vel non facere. Unde Clemens Alexandrinus lib. 4. Stromatum prope finem: *Id est (inquit) in potestate nostra, cuius ex æquo sumus domini, & ejus quod ei adversatur, ut philosophari, vel non: credere vel non.*

201. Denique si in actibus purè spontaneis salvetur dominium voluntatis, sequitur quòd Pater & Filius in divinis, perfectissimà spontaneitate Spiritum Sanctum producentes, ejus productionem habeant in dominio, subindeque Spiritus Sancti non minùs quàm creaturam possint dici domini: quæ fuit Eunomianorum, Aëtianorum, ac præcipuè Macedonianorum hæresis propria, ut colligitur ex Nazianzeno orat. 34. Epiphanio hæresi 74. & Basilio epist. 78.

202. Nec valet quod ait Vincentius Lenis in Epistola prodroma ad Petavium, quòd sicut ista verba *producere, generare, spirare,* possunt omnes creatas imperfectiones exuere, & elevari ad mysterium Trinitatis; ita & verbum *dominari,* ab omni imperfectione depuratum, eisdem mysterio applicari potest. Non valet, inquam, nam priora illa verba in conceptu suo essentiali imperfectionem non claudunt, nec ex parte subjecti seu principij, nec ex parte termini; unde non mirum quòd possint cum omni proprietate, ablatis imperfectionibus, in Divinis verificari: At verbum hoc *dominari,* dicit formalissimè & in conceptu suo essentiali imperfectionem, saltem ex parte termini, nempe inferioritatem & subjectionem; cum teste Gregorio magno homil. 14. in Evangel. *dominari nihil aliud sit, quàm subditum quemque possidere.* Unde Divus Thomas 1. p. qu. 13. art. 7. ad 6. ait: *In significatione domini clauditur quod habeat servum.* Ex quo paulò post infert, quòd *Deus non fuit dominus, antequam haberet creaturam sibi subjectam.* Et quæst. 2. de potentia art. 3. docet actus notionales in Divinis, non subdij imperio seu dominic voluntatis: quia videlicet *omne id cuius voluntas est principium (intellige per imperium seu dominium, de quo loquitur) quantum in se est, possibile est esse vel non esse, & esse tale vel tale, & tunc, vel nunc.*

203. Tertia ratio: Si libertas solà coactione violentur, sequitur eam esse inviolabilem, Deumque de absoluta potentia non posse efficere, quòd aliquis actus à voluntate elicitus non sit liber:

Tom. III.

Sed hoc dici nequit; licet enim libertas à nulla creatura domari possit, & sit arx munitissima, quam nulla res creata potest suffodere, ut scitè dixit Antoninus lib. 8. de vita sua, num. 41. potest tamen à Deo vinci, cum supremum habeat in illam dominium: Ergo &c. Sequela Majoris probatur: Voluntas, ut disputatione præcedenti visum est, non potest à Deo cogi; nam ut ait Anselmus ibidem relatus: *Invisus nemo potest velle aliquid, quia non potest velle nolens velle:* Ergo si libertas sola coactione violentur, ut docet Jansenius, sequitur eam esse inviolabilem, etiam per ordinem ad absolutam Dei potentiam.

Quarta ratio: Certum est Manichæos, Wi- 204. cleffum, Abailardum, Calvinum, aliosque hæreticos, veram homini eripuissè libertatem: Sed illi non negabant voluntatem hominis agere spontaneè & sine coactione, atque sub luce & regimine rationis; imò hoc ipsum apertè profiteretur Calvinus variis in locis, præsertim lib. 2. Inst. cap. 6. ubi ait: *Liberi arbitrij hoc modo dicitur homo, quòd voluntate agat non coactione.* Et libro 2. de libero arbit. *Si coactioni (inquit) opponitur libertas, liberum arbitrium & fateor & constanter assevero, ac pro hæretico habeo quisquis secus sentiat:* Ergo vera hominis libertas in sola spontaneitate, seu immunitate à coactione non salvatur, sed etiam indifferentiam, seu potestatem ad agendum vel non agendum, essentialiter includit.

Ultima ratio: Augustinus, & alij SS. Patres, 205. & Theologi, passim profitentur concordiam libertatis cum gratia efficaci difficillimam esse, obscurissimam, & paucis intelligibilem, ejusque perfectam notitiam usque ad æternæ vitæ fruitionem, & claram Dei visionem debere differri, ut in tractatu de prædestinatione fusè ostendimus: At si vera hominis libertas in sola spontaneitate consisteret, & solà internâ coactione violaretur, difficultas illa, quæ tam præclara ingenia contrivit, & ab omnibus gravissima dicitur, jocularis esset ac nulla: Ergo &c. Minor patet: Quis enim Philosophiæ elementis levissimè tinctus, non videt rectè ista conciliari: voluntatem moveri per gratiam, illamque nihilominus spontaneè & sine coactione operari? Imò cum repugnet voluntatem à Deo cogi, & oppositum sit hæresis in Philosophia, ut ait Tapperus, impossibile erit quòd gratia tollat libertatem, si vera sit Adversariorum sententia. Unde juxta illorum principia, tantum abest quòd concordia libertatis cum gratia, difficilis sit, obscurissima, & à paucis intelligibilis, ut loquitur Augustinus, quin potiùs illorum extremorum discordia impossibilis est ac planè inintelligibilis. Certè hoc argumentum adeò manifestum est, ut demonstrativum ac convincens meritò appellari possit.

Potestque confirmari & ampliùs illustrari iisdem exemplis, quibus utitur Jansenius ad suam sententiam explicandam. Nullus enim est Philosophiæ elementis imbutus, qui non facilè capiat, quomodo necessitas amandi, quam clara Dei visio Beatis imponit, cum voluntario eorum amore cohareat; nec ille sapiens aut ingeniosus haberetur, qui istud vix intelligi, nedum explicari posse contenderet. Quis etiam principijs Theologiæ leviter tinctus dicit vix intelligi posse, quomodo Deus necessariò simul ac spontaneè seipsum diligit, vel quomodo Spiritus Sanctus necessariò simul ac voluntariè procedat?

Q

Igitur nec sapiens Theologus affirmabit, vix intelligi posse, quomodo voluntas, efficaci ac victrice Dei gratiâ præventa, indeclinabiliter simul ac sponte operetur: subindeque futile ac nugatorium erit (si vera sit Adversariorum sententia) quod ait Augustinus libro de gratia Christi cap. 47. *Ista questio, ubi de libero arbitrio voluntatis, & de Dei gratiâ disputatur, ita est ad discernendum difficilis, ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratiâ videatur; quando autem asseritur Dei gratiâ, liberum arbitrium putetur auferri.*

S. IV.

Corollaria ex dictis.

207. **E**X dictis confutata manet sententia Vincentij Lenis, qui ut doctrinam Janseij tantisper leniat, & argumenta supra adducta eludat, duplicem necessitatem distinguit: unam dicit esse Calvinisticam, fatalem, Manichæam, & libertati capitaliter adversam: alteram Janseianam, & libertatis amicam: ista (inquit) leviter inclinat voluntatem in actum, illa duriter compellit atque præcipitat; ita ut altera *Atropos tantquam necessitas inflexibilis; altera verò mollior, Lachesis nominari possit.* Manet, inquam, hæc sententia, & Vincentij distinctio (quæ mera videtur fictio, ad illudendum simplicibus composita) ex supra dictis confutata: Nam vel mollis illa, quam fingit, necessitas, excludit potentiam ad oppositum, vel non? Si primum dicatur, sequitur illum destruere dominium voluntatis in suos actus, quod, ut supra ostendimus, sine potestate ad oppositum salvari nequit: unde Lachesis illa filum trahet fatalis necessitatis, quod Atropos non poterit abscindere, ut poëtica Adversarij fictione utar, & ad versum illum Poëtæ alludam: *Cloio colum bajulat, Lachesis trahit, Atropos occat.* Si verò secundum asseratur, malè comparat ille Author necessitatem illam molliorem ei quâ Deus se amat, quæve Pater & Filius produciunt Spiritum Sanctum, & quæ Beati Deum clarè visum diligunt: nam omnes illæ necessitates, potentiam ad oppositum, & dominium voluntatis in suos actus excludunt, ut ex supra dictis patet.

208. **E**xclusa etiam manet ex dictis Gibiuffi sententia: univèrsalitas enim seu amplitudo naturæ intellectualis, quæ per formas apprehensas, & species intelligibiles, potest fieri omnia in esse intelligibili, est quidem prima ac remotissima libertatis radix, ut art. I. declaravimus, non tamen formaliter ipsa libertas, quæ (ut ostendimus) dominium in actus voluntatis, seu potestatem agendi & non agendi essentialiter importat: unde ille Author non distinguit inter libertatis radicem, & ejus essentiam seu rationem formalem; gratiæque libertatem confundit cum libertate naturæ, dum asserit subjectionem, vel adhesionem ad Deum ut ad ultimum finem, esse radicem libertatis: hoc enim solum verificatur de libertate gratiæ, quæ immunes reddimur à servitute peccati; non verò de libertate naturæ, quæ nostrorum actuum & affectuum domini sumus: alioquin peccatores, qui Deo ut ultimo fini non adherent, naturali libertate carerent, illaque per peccatum totaliter extingueretur in nobis, contra Tridentinum sess. 6. canone 5. Item cum adhesio viatorum ad Deum sit actus formaliter liber, utpote meritorius, debet supponere liber-

tatis radicem; aliàs daretur germen principians radicem suam: unde quotiescumque D. Thomas proximam libertatis radicem detegit, non aliam assignat quàm indifferentiam objectivam judicij, ut patet ex qu. 24. de verit. art. 2. ubi ait: *Totius libertatis radix est in ratione constituta.*

Præterea, cum libertas creata ecypon quoddam sit atque expressio divinæ libertatis, eandem debet cum illa habere notionem, seu rationem formalem per quam constituatur: Sed libertas divina non amplitudine, sed indifferentiâ seu potestate ad hunc vel illum effectum producendum constituitur: Ergo & libertas creata. Minorem ostendimus supra ex D. Thoma, & adhuc probari potest ex eo quòd Deus summâ & infinitâ amplitudine gaudet, non solum dum ad extra profundit creaturas, sed etiam dum Pater ad intra Filium progignit, rursusque dum Pater & Filius Spiritum Sanctum produciunt; & tamen neque Pater liberè generat Verbum, nec Pater & Filius liberè Spiritum Sanctum produciunt: alioquin, ut supra dicebamus, actus notionales in divinis subderentur imperio voluntatis, & una persona haberet dominium supra aliam, quod est error in fide.

Denique contra hunc modum dicendi militat duo ultima argumenta, quæ contra Janseium adduximus. Calvinus enim veram arbitrij libertatem sub motione gratiæ salvari negavit, ut ex Tridentino colligitur: Sed ille non negavit sub motione gratiæ perseverare subjectionem voluntatis ad Deum, vel adhesionem ad ipsum ut ad ultimum finem, aut amplitudinem & eminentiam quâ creatura intellectualis excedit res purè corporeas, sed tantum veram dissentienti potestiam: Ergo in hac potentia seu facultate dissentienti consistit formaliter libertas, quam voluntas mota & excitata à Deo conservat sub motione gratiæ, non verò, ut docet Gibiuffus, in amplitudine, aut adhesionem creaturæ intellectualis ad Deum ut ad ultimum finem. Unde Eugenius Philadelphus, seu Franciscus Annatus, in exercitatione Theologica in librum de libertate Dei & creaturæ pag. 64. sic ait: *Cum Thomistæ hac unâ lineâ (quòd scilicet prædeterminatio physica non auferat potentiam dissentiendi) hætenus sua doctrina simul & Calvinianæ confinia inconfusa servarint, credibile admodum est, hunc auctorem ejusmodi lineam prætergressum, in alieno à Catholicis fundo laborare.*

Aliud etiam argumentum, desumptum ex difficultate & obscuritate concordie libertatis cum gratiâ efficaci, non minus contra eundem Authorem pugnat: Nam si libertas in amplitudine vel adhesionem ad Deum consisteret, facilè ququam intelligere posset, efficaci Dei motione non violari hominis libertatem: cum manifestum sit, quòd gratia efficax non tollit, sed potius efficit subjectionem, & adhesionem ad Deum tanquam ad ultimum finem; nec destruit, sed magis perficit amplitudinem & eminentiam creaturæ intellectualis supra corporeas: unde concordia illa, quæ ab Augustino difficillima & obscurissima dicitur, omni prorsus difficultate & obscuritate careret, & ab ipsis etiam tyronibus ac novitiis facilè intelligeretur, & ubi notuæ ac vespertilionibus clarè viderent, Doctorum aquila caligaret.